

Prenos tehnologij – ključ do uspešnega gospodarstva?

Lea KANE, Špela STRES

Povezovanje znanosti in trga je danes edino pravo zagotovilo za uspešno, stabilno in uravnoteženo gospodarstvo. Na eni strani je znanost vir za ohranjanje konkurenčne prednosti države ter motor splošnega napredka, na drugi strani pa mora biti tesno povezana z gospodarstvom, saj morajo biti vsaj v manjši meri znanstveni rezultati odraz potreb trga. Ključno prednost določa prenos tehnologij, ki generira nižje stroške razvoja za gospodarstvo, saj omogoča vpogled v raziskave in znanost, v dele, ki bi sicer bili zaradi finančnih, gospodarskih in človeških ovir nedostopni zlasti za manjša podjetja. Raziskovalnim centrom pa prenos tehnologij omogoča edinstven vpogled v potrebe trga in s tem približuje znanost širši družbi. podlaga

Prenos tehnologij v Sloveniji

Slovenija je ena izmed 27 evropskih držav, ki je v zadnjih 15 letih podpisala večino pogodb WIPO (World Intellectual Property Rights Organisation). Kot novinci v svetu pravic intelektualne lastnine smo želeli, da se določi sistem izkoriščanja teh pravic v korist izumiteljev in spodbujanja inovacij v korist našega gospodarstva. Eden pomembnih korakov v zgodovini urejanja intelektualnih pravic (IP) v tujini je tudi uvedba termina prenosa tehnologije z ameriškim zakonom Bayh-Dole leta 1980.

V Sloveniji je bil v zadnjih nekaj letih narejen velik korak naprej na področju prenosa tehnologij, tudi s pomočjo različnih izobraževalnih dogodkov WIPO in ASTP (Association of European Science & Technology Transfer Professionals), z ustanovitvijo organizacije SI-TT (Zveza slovenskih strokovnjakov za prenos tehnologije) in preko Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, ki je nudilo finančno pomoč za promocijo patentiranja. Danes so slovenske pisarne za prenos tehnologij ene izmed najbolj razvitih v vzhodni Evropi, so zgled in nudijo pomoč in izobraževanje tudi nekate-

rim podobnim pisarnam v državah, kot so Hrvaška, Bosna in Hercegovina, Albanija, Črna gora, Srbija, Makedonija, Turčija itd.

Slovenske pisarne za prenos tehnologij se po organiziranosti med seboj bistveno razlikujejo, saj so nekatere šele v fazi organizacije, medtem ko druge spadajo pod določen oddelek univerze, spet tretje pa obstajajo kot samostojna podjetja. Dejansko v Sloveniji aktivno delujeta le dve pisarni za prenos tehnologij, in sicer TehnoCenter Univerze v Mariboru, ki je kot d. o. o. v 100-odstotni lasti Univerze, ter *Center za prenos tehnologij in inovacij na Institutu »Jožef Stefan«*. V fazi organizacije dela so v letu 2011 še pisarne na Nacionalnem inštitutu za biologijo, na Univerzi v Ljubljani in na Univerzi na Primorskem.

Glavna prednost, ki jo imajo centri za prenos tehnologij po svetu, je predvsem njihova velikost, saj jim finančne zmogljivosti omogočajo veliko večji nabor kadrov, kot je to mogoče pri nas, kar pomeni tudi veliko večjo zmogljivost absorbiranja tehnoloških novosti in sodelovanje v veliko večjem številu projektov, kar je slovenskim pisarnam za prenos tehnologij pogosto onemogočeno – ne zaradi pomanjkanja potrebne znanja, ampak predvsem zaradi premajhnega števila zaposlenih.

Sodelavci Centra za prenos tehnologij pri IJS

Sodelovanje in partnerstva so ključ do uspeha

Center za prenos tehnologij in inovacij na Institutu »Jožef Stefan« deluje kot neodvisna notranja enota od 1. januarja 2011 dalje. V praksi gre za skupno pisarno za prenos tehnologij Instituta »Jožef Stefan« in Kemijskega inštituta, s čimer sledi evropskemu trendu, saj predstavlja skupno pisarno dveh največjih slovenskih javnih raziskovalnih ustanov. Institut »Jožef Stefan« je ena najuspešnejših slovenskih raziskovalnih organizacij pri pridobivanju pogodb o sodelovanju z industrijo in na področju ustanovitve spin-out podjetij. Po podatkih, ki smo jih pridobili od TP LJ, je Institut »Jožef Stefan« kot rezultat svojih raziskav od leta 1987 ustvaril najmanj 23 podjetij, ki uporabljajo tehnologijo IJS kot spin-out podjetje. Po drugi strani pa je Kemijski inštitut vodilni nacionalni raziskovalni subjekt, ki uspe svoje izsledke tudi uspešno komercializirati v obliki prodaje patentov in licenciranja patentnih pravic.

Kaj nudijo pisarne za prenos tehnologij gospodarstvu?

Center za prenos tehnologij in inovacij nudi gospodarstvu pomoč v dveh fazah – pred ustanovitvijo in pri uporabi intelektualne lastnine (IP). Center pomaga posameznikom pri izrabi pravic, ki izhajajo iz intelektualne lastnine, poleg tega sklepa pogodbe z industrijo, pomaga spin-out podjetjem pri ustanovitvi

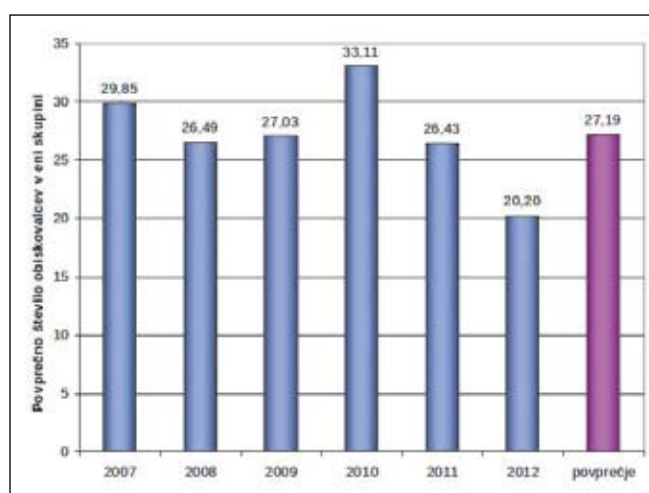
in prodoru na trg ter nudi nasvet in pomoč pri patentnih prijavah in poslovnih načrtih. Poleg tega v našem centru organiziramo obiske podjetij ter šol na IJS ter obiske raziskovalcev IJS v podjetjih.

V drugi fazi center ponuja konkretne nasvete za optimizacijo primerov IP. V okviru te dejavnosti izvajamo pravno svetovanje, zlasti na področju intelektualne lastnine in mnenj o možnostih izkoriščanja pravic intelektualne lastnine (tehnološke presoje in ocene trga). Na ta način Center postavlja temelj za iskanje poslovnih partnerjev, poleg tega pa pomaga tudi pri prenosu tehnologije v gospodarstvo za čim večjo finančno uspešnost.

Kjer so težave, so tudi rešitve

Zelo pogosta težava, s katero se soočamo v Centru za prenos tehnologij in inovacij, je, da podjetnikom primanjkuje inovativne strategije razvoja podjetja, tako posledično ne zmorejo določiti smeri razvoja svojega podjetja. Po drugi strani je v Sloveniji pogost problem, da velik del raziskovalcev ni pripravljen preučiti dejanske potrebe na trgu po njihovi invenciji že na samem začetku raziskovanja.

Pogost problem pri prenosu tehnologij je tudi pomanjkanje znanja o sistemu podpore, zlasti v zvezi s pripravo in oblikovanjem patentnih prijav. To pomanjkanje znanja se nanaša

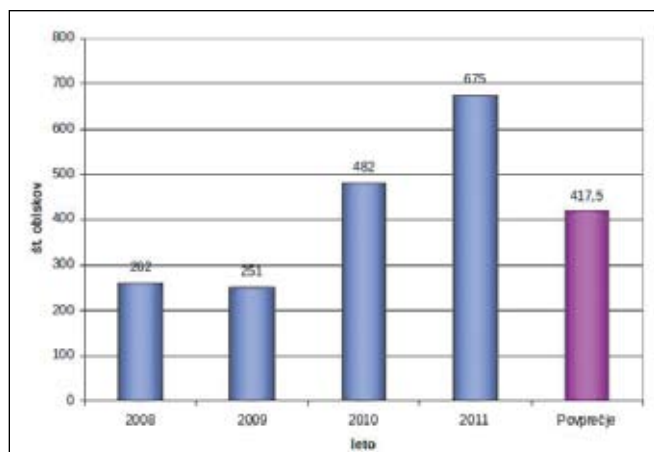

Povprečno število obiskovalcev na posamezen obisk v letih od 2008 do 2011

tako na strokovnjake za prenos tehnologij kot tudi na patentne odvetnike – ne pa toliko na znanstvenike, ki so v zadnjih letih naredili velik korak naprej pri razumevanju svoje vloge v sistemu inovacij. Sistem podpore je v Sloveniji še vedno razdrobljen in bolj administrativen kot dejansko podporen. Posledica je velik obseg zaščitene intelektualne lastnine, ki je žal v mnogih primerih za komercializacijo manj primerna – izumi (invencije) so lahko zelo visoke kakovosti, vendar iz njih le redko nastanejo inovacije.

Brez trdega dela in predanosti posameznih igralcev ni pričakovati, da se bodo komunikacijski šumi med znanostjo in gospodarstvom rešili sami po sebi. Center za prenos tehnologij in inovacij se je zato odločno podal v boj proti komunikacijskim oviram med obema stranema, za uspešen in trajnostni razvoj gospodarstva v prihodnje in s tem za ustvarjanje stabilne, moderne in visoko razvite družbe.

Lea Kane, Špela Stres,
Center za prenos tehnologij
in inovacij,
Institut Jožef Stefan

Grafični prikaz števila obiskov na IJS razdeljeno na raziskovalne odseke od leta 2008 do 2011